

Sygn. akt II CSK 587/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 listopada 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Kocon (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bogumiła Ustjanicz

SSN Karol Weitz

w sprawie z powództwa Syndyka Masy Upadłości Przedsiębiorstwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej w G.

przeciwko Z. M., W. K., A. D.

oraz Przedsiębiorstwu Produkcyjno - Handlowemu E. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w G.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 8 listopada 2018 r.,

skargi kasacyjnej pozwanego Z. M.

oraz skargi kasacyjnej pozwanego W. K.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 5 kwietnia 2017 r., sygn. akt I ACa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia
o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem częściowym z dnia 24 maja 2016 r. Sąd Okręgowy w G. zasądził od pozwanych Z. M. i W. K. solidarnie na rzecz Syndyka Masy Upadłości Przedsiębiorstwa [...] spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej kwotę 362628,34 zł z odsetkami, a Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 5 kwietnia 2017 r. oddalił apelację pozwanych od tego wyroku. Przyjął, po uprzedniej akceptacji ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji, że podstawę odpowiedzialności pozwanych za szkodę wyrządzoną przez wypłatę na rzecz spółki E. nienależnego jej świadczenia na podstawie umowy o roboty budowlane, zawartej w dniu 2 lipca 2001 r., stanowi art. 415 k.c.

W toku postępowania zostało ustalone, że przedmiotem działalności Przedsiębiorstwa [...], spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (dalej: „spółka P.”) było budownictwo inżynieryjne, mieszkaniowe oraz drogowe. Prezesem tej spółki był pozwany Z. M., który posiadał większość jej udziałów. W skład zarządu wchodził również pozwany W. K. (wiceprezes, 15 udziałów).

W roku 2001 sytuacja finansowa spółki P. była trudna. W dniu 2 lipca 2001 r. spółka P., jako zamawiający zawarła umowę z Przedsiębiorstwem Produkcyjno - Handlowym "E." spółką z ograniczoną odpowiedzialnością (dalej: spółka E."), jako wykonawcą, o długoletniej współpracy w zakresie dostaw materiałów i urządzeń oraz podwykonawstwa na budowach prowadzonych przez zamawiającego. Strony ustaliły, że na każdą z budów zostanie zawarta umowa określająca szczegóły współpracy. Tego samego dnia została zawarta umowa na wykonanie robót obejmujących prace rozbiórkowe, ziemne i inne na, podług użytego określenia, zadaniu „Trasa Średnicowa E. II i III”. Wykonanie robót określonych tą umową zakończono dnia 24 września 2001 r., co zostało potwierdzone protokołem odbioru. Robót tych spółka E. nie wykonała. Zostały one wykonane przez spółkę P., a udział spółki E. w tych robotach miał jedynie charakter fasadowy. Pomimo tego spółka E. wystawiła w dniu 24 września 2001 r. fakturę VAT za te roboty. Dnia 28 września tego roku pozwany Z. M. przekazał tej spółce gotówkę w kwocie 362628,34 zł za dowodem wpłaty. Pieniądze te zostały wpłacone do kasy spółki E., a następnie z

niej wypłacone przez prezesa tej spółki R. C. i przez niego rozdysponowane. Kwotę 210000 zł w gotówce otrzymał pozwany Z. M., w tym 70000 zł jako zwrot zadatku, 140000 zł tytułem pożyczek otrzymał Z. M. i R. C., a pozostałe kwoty posłużyły spółce E. na spłatę własnych zobowiązań, w tym zapłatę za usługi przedsiębiorstw prowadzonych przez syna i córkę pozwanego Z. M.

Dnia 31 stycznia 2002 r. Sąd Rejonowy w G. ogłosił upadłość spółki P. Niezaspokojone wierzytelności na dzień jej ogłoszenia wyniosły 2263000 zł.

Na gruncie powyższych ustaleń Sąd Apelacyjny uznał, że roszczenie odszkodowawcze syndyka wobec pozwanych jest zasadne na podstawie art. 415 k.c.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wnieśli obaj pozwani domagając się uchylenia tego wyroku oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Skarga kasacyjna pozwanego Z. M. - oparta na podstawie drugiej z art. 398³ - zawiera zarzut naruszenia art. 217k.p.c. oraz art. 328 § 2 w zw. z art. 391 k.p.c., natomiast skarga kasacyjna pozwanego W. K. - oparta na podstawie pierwszej z art. 398³ k.p.c. - zawiera zarzut naruszenia art. 2 w zw. z art. 1 § 1 i 293 k.s.h., art. 415 , 441 § 1 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W sprawie syndyk domagał się zasądzenia od pozwanych wskazanej w pozwie kwoty, wypłaconej spółce E. jako wynagrodzenie za roboty budowlane określone w umowie z dnia 2 lipca 2001 r., pomimo, że spółka E. robót tych nie wykonała. Sąd Apelacyjny wykluczył zasadność roszczenia względem pozwanych na podstawie art. 293 § 1 k.s.h. Przyjął jednakże, iż pozwani za zachowania (działania i zaniechania) związane z pełnieniem funkcji członka zarządu spółki P. z ograniczoną odpowiedzialnością, ponoszą odpowiedzialność odszkodowawczą na podstawie art. 415 k.c.

Istota zarzutów skargi kasacyjnej pozwanego W. K. sprowadza się do poglądu, że odpowiedzialność członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością względem tej spółki za działania wynikające ze stosunku

organizacyjnego jest uregulowana w sposób szczególny i kompleksowy w przepisach kodeksu spółek handlowych, a wobec tego art. 415 k.c. do takiej odpowiedzialności nie znajduje zastosowania. Zasady tej odpowiedzialności skarżącego określa art. 393 k.s.h.

Według art. 293 k.s.h. osoby wymienione w tym przepisie odpowiadają wobec spółki z ograniczoną odpowiedzialnością za szkodę wyrządzoną działaniem lub zaniechaniem sprzecznym z prawem lub postanowieniami umowy spółki, chyba że nie ponoszą winy; powinni przy wykonywaniu swoich obowiązków dołożyć staranności wynikającej z zawodowego charakteru swojej działalności.

Przytoczona regulacja normuje odpowiedzialność odszkodowawczą wymienionych w art. 393 k.s.h. osób za niewykonanie lub nienależyte wykonanie łączących ich stosunków organizacyjnych ze spółką, powstających z chwilą powołania w skład organu spółki lub na stanowisko likwidatora spółki. Z powołaniem w skład organu spółki lub na stanowisko likwidatora spółki łączy się obowiązek wykonywania określonych zadań, objętych treścią danego stosunku organizacyjnego, wyznaczoną przez przepisy obowiązującego prawa - nie tylko zatem mieszczące się w kodeksie spółek handlowych, ale i zawarte w innych aktach normatywnych stanowiących źródła obowiązującego prawa - oraz przez postanowienia umowy spółki.

Celem odrębnego uregulowania odpowiedzialności odszkodowawczej *ex contractu* osób wymienionych w art. 293 k.s.h. było przede wszystkim ściśle określenie przesłanki niewykonania lub nienależytego wykonania łączącego ich ze spółką stosunku organizacyjnego. Niewykonanie lub nienależyte wykonanie musi się łączyć, z naruszeniem przepisów obowiązującego prawa lub postanowień umowy spółki (por. wyrok SN z dnia 24 września 2008 r., II CSK 118/08, OSNC 2009, nr 9, poz. 131).

Odpowiedzialność uregulowana w art. 293 k.s.h. traktowana jest w judykaturze jako rodzaj odpowiedzialności kontraktowej, do której zastosowanie znajdują w kwestiach nieuregulowanych przepisy art. 471 i n. k.c. Oczwistym jest, że niewykonanie lub nienależyte wykonanie obowiązków przez osobę wymienioną w art. 293 k.s.h. samo przez się nie może być uznane za działanie bezprawne

w rozumieniu art. 415 k.c. Czyn niedozwolony, w rozumieniu tego przepisu, może bowiem - jak się przyjmuje - mieć miejsce tylko wtedy, gdy sprawca szkody naruszył obowiązek powszechny, ciążyący na każdym. Kryterium powszechności reguł poprawnego i ostrożnego zachowania jest istotne dla odróżnienia zdarzenia przybierającego postać czynu niedozwolonego od zdarzenia stanowiącego niewykonanie lub nienależyte wykonanie. Przeto wyrządzenie szkody spółce przez członka jej zarządu w ramach łączących go ze spółką stosunków organizacyjnych może prowadzić do odpowiedzialności odszkodowawczej na zasadach ogólnych, tj. wtedy, gdy swym postępowaniem narusza on nie tylko obowiązki wynikające z tych stosunków, lecz także powszechnie ustalone reguły prawidłowego postępowania.

W sprawie prezes zarządu spółki P. Z. M. przekazał spółce E. gotówkę w kwocie 362628,34 zł, jako wynagrodzenie za roboty budowlane, określone w umowie z dnia 2 lipca 2001 r., których spółka E. nie wykonała. Wyprowadzenie ze spółki P. pieniędzy, które powinny znajdować się w majątku tej spółki, wyrządziło jej szkodę i stanowi czyn niedozwolony w rozumieniu art. 415 k.c., który, wbrew odmiennemu stanowisku skarżącego W. K., może powodować odpowiedzialność członków zarządu na zasadach ogólnych. Ich odpowiedzialność podlega ocenie według koncepcji winy indywidualnej, a nie winy „zbiorowej” organu spółki, którego są członkami.

W świetle powyższych rozważań, Sąd Apelacyjny zasadnie uznał na gruncie poczynionych ustaleń faktycznych, których skarżący Z. M. skutecznie nie podważył, że ponosi on odpowiedzialność na podstawie art. 415 k.c. za poniesioną przez spółkę P. szkodę powstałą w wyniku wyprowadzenia z tej spółki gotówki w kwocie 362628,34 zł. Innym natomiast zagadnieniem jest, czy tę odpowiedzialność ponosi solidarnie wspólnie z skarżącym W. K.

Dla oceny odpowiedzialności odszkodowawczej skarżącego W. K. na podstawie art. 415 k.c. niezbędne są szczegółowe ustalenia dotyczące jego udziału w podjętych czynnościach, które doprowadziły do wyprowadzenia ze spółki P. dochodzonej kwoty. Z braku tych ustaleń przyjęcie tej odpowiedzialności przez Sąd Apelacyjny należało uznać za przedwczesne.

Z tych przyczyn orzeczono, jak w wyroku.

jw